*І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь.*
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 31. ЦЕНТІВ 10 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СУБОТА, 15-го ЛЮТОГО (FEBRUARY) 1958 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 31 VOL. LXV.

ГУБЕРНАТОРИ ДОМАГАЮТЬСЯ УРЯДОВОЇ АКЦІЇ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ ЕКОНОМІКИ

ДЕМОКРАТИЧНІ СЕНАТОРИ ПЛЯНУЮТЬ 10-ПУНКТОВУ ПРОГРАМУ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ГОСПОДАРСТВА КРАЇНИ.

Олбани, Н.Й. — Демократичний губернатор Ню Йорку Аварел Гарриман приєднався до інших демократичних губернаторів, які домагаються, щоб Президент Айзенгавер предложив конкретну програму для підтримки економіки. Ці свої домагання демократичні губернатори висловили в окремій депеші до Президента, яку тепер опубліковано. Губернатори домагаються такої програми: 1. Уряд повинен приспішити будівельну програму і побудову шляхів. 2. Треба не зменшувати, як це ропонує уряд, тільки збільшити федеральн видатки на добродійні цілі. 3 Встановити мінімум допомоги для тих, що мусять користати з безробіття. 4. Полегшити отримування кредитів, бо високий відсоток від позичок стримує розвиток економіки. 5. Губернатори домагаються також зменшення прибуткових податків і „реальної" допомоги фармерам.

Демократичні сенатори підготовили десятипунктову програму, щоб скріпити економіку країни та не допустити до поглиблення економічної знижки. Цю демократичну програму для підтримки економіки зредаґувала Демократична Політична Комісія, яку очолює провідник демократичної більшости в Сенаті, сенатор Линдон Б. Джансон. Джансон заявив своїм колеґам, що Конґрес мусить негайно діяти, щоб зменшити число безробітних, яке дійшло до 4.5 більйона. Демократи заявили, що не вірять передбачуванню президента Айзенгавера, що економічна знижка почне зменшуватися вже в березні цього року. Сенатор Джансон закликає демократичних голов сенатських комісій сенаторів Дж. В. Фулбрайта, Дж. Дж. Спаркмана, Клінтона П. Андерсена, Лістера Гілла, Роберта С. Керра і Алберта Гора, щоб якнайшвидше приготовили проєкти для збільшення економіки. Сам сенатор Джансон пропонує таку програму для оживлення економіки: — 1. Ухвалити закон про обширну будівельну програму, щоб можна було її здійснювати на широку скалю. — 2. Ухвалити закон про дозвіл федеральним банкам резерви видавати позички дрібним підприємцям. — 3. Конґрес повинен прийняти законопроєкт про поштову будівельну програму. — 4. Збільшити шихти працівників при публічних роботах, на які Конґрес вже ухвалив видатки. — 5. Будувати військові об'єкти в районах, де є велике число безробітних. — 6. Приспішити й поширити працю при реґуляційних проєктах, на які вже є ухвалені видатки. — 7. Будувати автостради за федеральні гроші без огляду на те, чи стейти видають призначені їм фінанси на будову шляхів. — 8. Ухвалити законопроєкти про будову нових шпиталів згідно з законом Гілла-Биртона. — 9. Ухвалити законопроєкт про нові будівлі, щоб збільшити рух в підприємствах. — 10. Мати ще додаткову програму, яку можна б здійснювати там, де інші засоби не дадуть успіху. Сенатор Джансон має досвід в поборюванні економічної знижки, бо він працював в Крайовій Адміністрації для Справ Молоді і в Адміністрації Поступу в Праці під час депресії в 30-их роках. Також і демократичні конґресмени думають при допомозі зменшення податків приспішити ріст економіки. Спікер Палати Репрезентантів Сем Рейбирн заявив, що незабаром мусітиме приглянутися економічній ситуації, щоб дізнатися, де було б найкорисніше зменшити податки.

Урядовець Фармерської Унії видав гостру книжку проти Бенсона

Вашингтон. — Колишній виконний асистент секретаря рільництва за президентури Гаррі С. Трумана і теперішній директор публічних зв'язків Крайової Фармерської Унії Веслі Мек Кюн видав 125-сторінкову книжку проти секретаря рільництва Езри Тефта Бенсона. Ця книжка називається „Езра Тефт Бенсон — людина призначення". У її вступі говориться про те, що секретар рільництва Бенсон пропонує зменшити паритет допомоги фармерам з 90% до 75, а секретар праці Мічелл пропонує збільшити мінімальну платню за одну годину з 75 центів до 90. В книжці автор робить ще такі закиди Бенсонові: 1. Він пропонує всюди ощадність, але його департамент видає більше грошей в одному році, ніж це робили його попередники. 2. Бенсон виступає проти політики в вирішуванні рільничих проблем, але він сам відбув більше подорожей і виголосив більше промов, як всі інші секретарі, крім державного секретаря Дж. Ф. Доллеса. 3. Бенсон є проти вмішування уряду до рільництва, але його так званий земельний банк — це найбільше вмішування уряду до фармерства.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** майже зовсім видужав після перестуди горла і 13-го лютого разом із дружиною відлетів на 10-денний відпочинок до Томасвіллу в Джорджії, де гратиме в ґольфа і полюватиме на перепелиці.

● **У Ватервіллі,** Мейн, живуть найстарші в ЗДА, а може й в цілому світі близнюки — сестри Еллюра Чемберлен і Елдора Брекетні. 13-го лютого вони відзначили 94-ті роковини з дня свого народження. Обидві вони — вдови.

● **8-го січня ц. р.** 67-річний емерит Джеймс Гарріс із Лінну, Міссурі, одружився з 12-річною Петтсі Еллвуд, діставши на це згоду її батьків. Тепер батьків Петтсі мають судити за злочин супроти своєї доньки. Дж. Гарріс уже сидить в тюрмі. Його судитимуть ще й за другий злочин: виставлення чека без покриття під час „медового місяця". Суд передав Петтсі в опіку чужій родині.

● **16-го лютого** — навечер'я китайського 4,656-го Нового Року. З цього приводу „старші" духовники китайської святині в Сан Франсіско публікують передбачення на наступний рік, в якому, зокрема, заповідають, що економічний стан у ЗДА покращає наприкінці червня.

● **В будинку 89-річної вдови Мері Декер** із Стетен Айленд, в якому самотньо доживала вона віку, 12-го лютого вибухла пожежа. Дерев'яний дім, в якому старенька Мері Декер прожила 72 роки, згорів разом із його власницею.

● **Американська наукова експедиція** виїде цього літа до Малої Азії, де шукатиме скарбів мітичного короля Креза. Розкопини переводитимуть в тому місці, де колись було лідійське місто Сардіс, недалеко турецького міста Ізмір.

● **Українець Петро Ратуський** залишився посадником міста Кенора, Онт., в Канаді на поточний діловий рік. Громадяни, маючи повне довір'я до посадника і міської ради, вирішили не відбувати виборів до нової міської ради.

Президент виїхав до Джорджії на 10-денний відпочинок

Томасвілл, Джорджія. — Президент Айзенгавер виїхав із дружиною 13-го лютого на 10-денний відпочинок на фарму колишнього секретаря скарбу Джорджа М. Гомфрі в Томасвіллі, Джорджія. Але там не застав теплішої погоди, бо температура становила 34 ступні, а на землі топився сніг. На летовищі біля Мавлтрі привітав Президента Джордж Гомфрі і пані Гомфрі, а після того гості від'їхали до Томасвіллу. Гомфрі заявив журналістам ще перед приїздом Президента, що бюро погоди не заповідає кращої температури в цій околиці, і тому можна сумніватися, чи Айзенгавер дійсно буде перебувати в Джорджії десять днів, як було заплановано. Президент плянував грати в ґольфа і полювати на перепелиці, але під час дощу й холоду не можна буде цього робити.

Конґресова комісія веде слідство в справі надужить у Федеральній Комунікаційній Комісії

Вашингтон. — Окрема підкомісія в Палаті Репрезентантів веде слідство в справі надужить у Федеральній Комунікаційній Комісії. Звільнений із праці правний дорадник конґресової підкомісії д-р Бернард Шварц зізнав під присягою, що член Федеральної Комунікаційної Комісії Ричард А. Мек дістав чеки на суму 2,650 долярів від представника телевізійної компанії, яка старалася дістати ліценцію на ведення свого підприємства. Ті чеки були підписані Тирманом А. Вайтсайдом — посередником інкорпорації Паблік Сервіс Телевіжен. Генеральний прокуратор Вільям П. Роджерс повідомив зараз після зізнання Шварца, що Федеральне Бюро Інвестиґацій „докладно" провірить цю справу в окремому слідстві.

Республіканці можуть пишатися рекордовими успіхами — твердить Мічелл

Ню Йорк. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл промовляв у Крайовому Республіканському Клюбі в готелі „Валдорф-Асторія" в Ню Йорку і заявив, що „республіканський уряд може гордитися рекордовими успіхами", бо він „розумів бажання й потребу народу" і в швидкому темпі реаґував на них. Мічелл ствердив, що теперішнє число безробітних є більше ніж ми хотіли б його мати, але до середліття цього року воно зменшиться, бо уряд зменшив дисконто від позичок, збільшив видатки на будову автострад та видатки на оборону країни. Секретар праці хвалив успіхи уряду на робітничому фронті та зріст економіки, якого досі не було в історії ЗДА. Американський нарід бажає безпеки для своїх родин, постійного збільшування добробуту і миру в ЗДА і світі.

Сенатор Гаррі Бирд не старатиметься про перевибір в листопаді ц. р.

Вашингтон. — Демократичний сенатор із Вірджінії Гаррі Ф. Бирд заявив 12-го лютого, що не буде старатися про перевибір восени цього року. Сенатор Бирд має 70 років і займає сенаторське становище вже 24-ий рік. Залишить Сенат тому, бо хоче здійснити обіцянку своїй дружині, дану їй в 1952 році. „Коли я старався про перевибір 6 років тому, сказав він, я обіцяв пані Бирд, що вже не буду ще раз кандидувати. Від того часу вона окалічіла і є тепер інвалідкою. Обидвоє бажаємо провести кінець нашого життя спільно у Вірджінії".

Генерала Міґуеля Ідіґораса вибрано на президента Ґватемалі

Ґватемаля. — Ґватемальський конґрес 12-го лютого більшістю 40 голосів до 18-ох вибрав на президента держави генерала Міґуеля Ідіґораса Фуентеса. Ідіґорас має перебрати урядування від тимчасового президента Гілерма Фльореса Авенданя 2-го березня. Він дістав був у виборах 19-го січня на 52,000 більше голосів від полковника Хозе Луїса Салязара. Генерал Ідіґорас має 62 роки. Він кандидував на президента в 1950 році, коли його переміг прихильник комунізму Якобо Арбенц Гузман, і в 1954 році, коли президентом став був полковник Кастілльо Армас, який при помочі революції скинув із президентури Гузмана. Конґрес вибирав президента, бо ні один із кандидатів у загальних виборах не здобув був потрібної більшости.

Один радіоапарат на „Досліднику" замовк

Вашингтон. — Команда армії повідомила 12-го лютого, що один із двох радіових надавчих апаратів на 30-фунтовому американському сателіті „Досліднику" 11-го лютого перестав надавати інформації про космічні простори. Другий радіовий апарат працює далі, бо він зуживає менше електрики, і він повинен замовкнути десь аж на початку квітня цього року. Науковці передбачали, що те радіо буде працювати принаймні два тижні, а не 11 днів. Можливо, що тепер радіоаматори не зможуть відбирати сиґналів, які подає „Дослідник", бо на ньому залишився слабший радіовий апарат. Але більшими радіоприймачами можна буде і надалі відбирати інформації про космічні простори. Той другий радіовий апарат подає інформації про інтенсивність космічних променів, про густоту космічного пилу та внутрішню і зовнішню температуру 30,8 фунтового „Дослідника". Інформації про дрібненькі метеорити вже не можна буде діставати. Внутрішня температура штучного сателіта „Дослідника" виносить від 70-80 ступнів Фаренгайта.

МОСКОВСЬКІ „ІЗВЄСТІЯ" АТАКУЮТЬ ВОЛЛ-СТРІТ ЗА ВІДЗНАЧУВАННЯ У ЗДА 40-РІЧЧЯ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ УКРАЇНИ

Москва. — В недільному числі московських „Ізвєстій" (з 9 лютого ц. р.) надруковано статтю якогось М. Грицюка, в якій він нападає на „піклувальників з Волл-Стріту" за те, що підтримують український незалежницький рух, організують і беруть участь у відзначуваннях 40-річчя проголошення української незалежности в дні 22 січня. „З тієї пори — пишеться в цій статті — як всякого роду аматорам чужого добра вдалося покуштувати нашвидку плодів щедрої української землі, минуло майже 40 років. Час, здавалося б немалий.. Але деякі старожитці Волл-Стріту ще й досі відчувають на устах смак запашного українського сала і вареників із сметаною. Досі їм сняться ночами рум'яні пироги з криворізької руди з апетитною начинкою із чудового донецького антрациту, сняться неозорі пшеничні лани Херсонщини і бурякові плянтації Поділля, нікопільський манґан та дрогобицька нафта. Мабуть, саме цими голодними снами навіяна ідея організації у ЗДА урочистостей з приводу 40-річчя „незалежности України". При чому поняття „незалежности" впорядники цих урочистостей зв'язують з діяльністю Центральної Ради й інших „самостійних" урядів, що діяли на українській землі сорок років тому. Губернатор стейту Ню Йорк Гарриман проголосив спеціяльний „День України". У Палаті Репрезентантів ЗДА була прочитана з того приводу спеціяльна молитва. В Ню Йорку відбулося зібрання, на якому виступали так званий „президент" так званої Української Народної Республіки Витвицький і посадник Ню Йорку Ваґнер. Подібне зібрання відбулося у Вінніпеґу (Канада). Про що говорилось на цих зібраннях, догадатися не важко. Тут, звичайно, прославляли соціял-зрадників Грушевського і Винниченка, співали осанну Скоропадському та Петлюрі, з вдячністю згадували Тютюнника і тютюнят". Автор цієї інформативної статті згадує далі експлюатацію України німцями за Центральної Ради та Директорії і стверджує, що у ЗДА „плачуть за тим, що начебто золоті бані Києва вже не відбивають сонця свободи", і переконують, що „тільки, мовляв, націоналістичні уряди були справжніми репрезентантами інтересів українського народу". Наприкінці автор статті звертається із закликом до губернатора Гарримана й інших американських діячів схаменутися і взяти до уваги слова німецького посла в Києві, Мумма, що „українські уряди були тільки маріонетками в німецьких руках". Звертаючися із таким закликом, він водночас висловлює свій сумнів у тому, чи послухають його „піклувальники з Волл-Стріту", які „несамовито верещать, що треба якнайскорше „визволити" український народ".

Англія заповідає негайну відплату атомовими бомбами на кожну совєтську атаку

Лондон. — Англійський уряд оприлюднив нову „Білу Книгу" в справі оборони, виготовлену міністром оборони Дунканом Сандісом. У цій офіційній заяві, Англія одверто заповідає, що на кожну совєтську аґресію, поведену навіть совєтськими суходільними з'єднаннями на европейському континенті, Англія автоматично відповість налетами свого летунства, вивінуваного атомовими і водневими бомбами. Таким чином Англія відкидає можливість, щоб нову війну можна обмежити до „малої війни" на европейському суходолі. Вона твердить рішуче, що Захід має загальну велику перевагу над Совєтами і їх сателітами, вказуючи при цьому на величезний поступ у ракетній американській та англійській зброї. Сама Англія дуже наблизилась до продукції керованої ракети засягом 2,000 миль. Признавши, що американські та інші західні збройні сили будуть вповні узброєні ракетною зброєю щойно в найближчих роках, ця Біла Книга твердить водночас, що й совєтські міжконтинентальні ракети щойно за кілька років стануть придатні для практичного військового вжитку. У Білій Книзі говориться між іншим про вистрелювання ракет на Совєтський Союз з підземних влаштувань на терені Англії. Англійський уряд твердить, що ця боєздатність Заходу є найбільшою запорукою миру.

Англійський губернатор Кипру відвідав арх. Макаріоса

Атени. — Наприкінці розмов, ведених в останніх трьох днях у столиці Греції в справі Кипру, приявний тут англійський губернатор Кипру Ю. Фут відвідав архиєпископа Макаріоса, релігійного і політичного лідера кипрських греків, якому англійський уряд все ще забороняє вернутись на Кипр і який від часу свого повороту з заслання перебуває постійно в Атенах. В офіційному англійсько-грецькому комунікаті стверджується, що в днях 11 і 12 ц. м. англійський міністер закордонних справ Селвайн Ллойд та грецький міністер закордонних справ Еванґельос Аверов, а в дальшій частині також грецький прем'єр Константин Караманліс нараджувались над справою Кипру. Обидві сторони, мовляв, детально вияснили своє становище та розглядали різні можливості розв'язки цієї проблеми. „Хоч їхні погляди не годились в деяких остаточних точках, проте міністри погодились, що їх розмови були з взаємною користю та що вони будуть продовжувати студії над взаємними думками", кажеться буквально в комунікаті. Селвайн Ллойд, повернувшись до Лондону, заявив, що хоч ті його наради, переведені протягом останніх двох тижнів з турецьким і грецьким урядами, не ствердили ще „спільної бази трьох держав, на якій можна б розв'язати справу" — проте вони „значно причинилися до наближення розв'язки".

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Командир угорських повстанців в Будапешті** під час революції 1956 р. і теперішній президент Угорської Федерації Свободи ген. Беля Кіралі в товаристві свого співробітника проф. Ф. А. Белі (Колумбійський університет) зложили 7-го лютого 1958 р. візиту Генеральному секретаріятові закордонних справ УГВР. Під час відвідин, як подає Відділ Преси й Інформації цього ж секретаріяту, угорські гості висловились за тісніщу співпрацю із секретаріятом і запропонували обмін виданнями й інформаціями. В розмові, в якій взяли участь члени Генерального секретаріяту, гості нав'язували до доброї співпраці угорської армії з відділами УПА під час останньої світової війни, й обмінялися поглядами на сучасну міжнародну ситуацію й положення обидвох народів.

● **Інж. Пилип Гімбаржевський,** керівник секції роблення мап із фотографій і рисунків у „Норт Вестерн Палп енд Павер Ко." виступив на другій серії зібрань, спонзорованих „Роки Монтейн Секшен" Канадійського Інституту Лісівництва, з докладом про організацію і працю своєї секції, що в 1955 р. виконала з допомогою фотографування з літаків серію нових мап з території 3,000 кв. миль. Інж. Гімбаржевський закінчив університетські студії (лісової інженерії) в хорватському університеті в Загребі. До Канади прибув в 1952 р.

● **Дня 31 січня ц. р. артисти і співробітники Українського Драм. Театру ім. Франка в Києві** відзначили 70-річчя з дня народження видатного українського театрального діяча і режисера Гната Юри. У 30-их роках він був директором Державного Театру ім. Івана Франка у Києві, перейменованого згодом на Український Драматичний Театр ім. Івана Франка. На протязі своєї театральної діяльности Гнат Юра поставив понад 200 п'єс.

● **Річні загальні збори** кредитової спілки „Нова Громада" в Саскатуні, Сискачеван, у Канаді відбулися в неділю дня 26 січня ц. р.. Звіти управи виказали великий зріст цієї української установи. Активи спілки зросли в 1957 році до понад 50.000 долярів.

ТУНІСІЯ ХОЧЕ ПОСЕРЕДНИЦТВА ЗДА В СПОРІ З ФРАНЦІЄЮ

ВОДНОЧАС ЖАДАЄ СКЛИКАННЯ РАДИ БЕЗПЕКИ ОН. — ФРАНЦУЗЬКО-ТУНІЗЬКА СИТУАЦІЯ ЗАГОСТРИЛАСЬ

Туніс. — Президент Тунісії Габіб Бурґуїба заявив, що Тунісія радо прийняла б посередництво З'єдинених Держав у спорі з Францією, якщо Франція погодилась би також на це. Однак французький уряд покищо не заявився в цій справі, а — за твердженням коментаторів — Франція боїться, що в кожному такому посередництві вирине знову справа Альжиру, яку вона далі вважає своєю „внутрішньою справою". З другого боку з Вашинґтону неофіційно повідомили, що ЗДА прийняли б посередництво тільки тоді, якби обидві названі країни просили цього. Тимчасом французько-туніські взаємини сильно погіршились. Президент Бурґуїба заявив, що переговори з Францією можуть початись тільки після того, як Франція відкличе з Тунісії стаціонованих там своїх 15,000 вояків. Для підтримання цього домагання, туніські професійні спілки проголосили страйк своїх членів, зайнятих на місцях постою французьких гарнізонів і таким чином французьке військо в Тунісії позбавлене коло 5,000 місцевих робітників, з того 2,000 в доках у французькій морській базі в Тунісії з Бізерті. Туніські обставили заставами французькі касарні й табори та оточили їх своїм військом і поліцією, заборонивши вихід відтіль і вхід. Ця бльокада погрожує голодом французьким воякам. Не вважаючи на туніську заборону, французькі гелікоптери довозять до гарнізонів в Тунісії харчі. Покищо тунісці їх не обстрілювали, але погрожують „війною", якщо Франція не відкличе своїх військ і не зліквідує своєї бази в Бізерті. Французький уряд заявив, що він не переговорюватиме під пресією і тому ситуація опинилась у сліпій вулиці. У четвер 13 ц. м. представник Тунісії, амбасадор Монґі Слім, передав совєтському делеґатові Аркадієві Соболеву, який в цьому місяці є головою Ради Безпеки ОН, формальну вимогу від Тунісії скликати засідання Ради Безпеки для розгляду французької „воєнної аґресії", як туніський уряд називає атаку 25-ох французьких літаків на туніське містечко Сакет-Сіді-Юссеф над альжирським кордоном в суботу минулого тижня. Засідання Ради Безпеки відбудеться в цій справі в наступному тижні, якщо до того часу Тунісія і Франція не погодяться на американське посередництво або на безпосередні переговори поза тереном Об'єднаних Націй. Габіб Бурґуїба, пояснюють часописи, хоче використати загальне обурення у широкому світі суботнішнім бомбардуванням туніського містечка французькими літаками, для поважних концесій збоку Франції, в першу чергу, щоб позбутися французів з Тунісії. Однак бльокада французьких військ в Тунісії з утрудненням довозу харчів до них, викликало також неприхильні коментарі в американській пресі.

Ірак і Йорданія підписали договір про об'єднання

Амман, Йорданія. — Уряди Іраку і Йорданії підписали в п'ятницю дня 14 лютого, о год. 7:45 рано договір про об'єднання обидвох арабських королівств в одну державу. Договір передбачає, що обидва королі — іракський Файсаль II і йорданський Гуссейн задержують свої трони. Уніфікація обидвох держав відбудеться передусім у ділянках мілітарній та адміністраційній. Документи договору були підписані після цілоденних нарад спільної іраксько-йорданської конференції, що тривала цілий тиждень. В урочистості підписання взяли участь крім королів Файсала і Гуссейна теж прем'єри і члени урядів обидвох країн. Приспішено підписання договору після прибуття до Амману іракського наслідника престолу Абдулля Іллага, який є вуйком і дорадником Файсаля. Разом із кронпринцом прибули на конференцію в справі об'єднання шеф штабу іракських збройних сил ген. Рафік Аріф і колишній прем'єр Тевфік аль-Сувайді. З нагоди відбування конференції місто Амман влаштувало урочистий бенкет на пошану обидвох королів, у якому взяло участь понад 500 осіб. У політичних колах думають, що підписання договору про об'єднання Іраку і Йорданії є політичною акцією, започаткованою для противаги єгипетсько-сирійському об'єднанню. Ірак і Йорданія орієнтуються у своїй політиці на Захід. В лондонських офіційних колах вважають, що підписання договору про об'єднання обидвох цих королівств не вплине неґативно на існування Багдадського Пакту.

Ізраїль затривожений постанням Об'єднаної Арабської Республіки

Єрусалим. — Ізраїльські урядові кола і громадянство є дуже затривожені фактом створення єгипетсько-сирійської об'єднаної республіки і побоюються, що це може мати далекосяглий вплив на арабське населення в ізраїльській державі, що його нараховують 213,000 і серед якого діють невпинно теж і комуністичні аґенти. Один з арабських членів комуністичної партії Палестини, Еміль Габібі, який є одним із 6 комуністичних послів у ізраїльському Кнессеті (парляменті), вимагав уже під час одного із своїх виступів самовизначення для ізраїльських арабів. Так же само стурбовані ізраїльські провідні кола деяким зростом єгипетських впливів у Йорданії.

У СВІТІ

● **Серед еспанської аристократії** — скандал, який неприємно відбився і на дипломатичній службі тієї країни. Князь Прімо де Рівера, еспанський амбасадор в Англії, подав розводову скаргу проти своєї 27-річної дружини. Щоб уможливити судовий розгляд цієї справи, він мусів зректися своєї дипломатичної недоторканости. А що амбасадорові засадничо не вільно робити це, то Прімо де Рівера зголосив свою димісію, яку еспанський уряд, розгніваний на свого амбасадора, негайно прийняв.

● **Джан Френч,** англійський актор, був заручений з акторкою Джоен Вінмілл. Діставши ролю в релігійно-суспільному фільмі „Душі в конфлікті", заснованому на проповідницькій акції Віллі Греґема, Джоен Вінмілл зацікавилась місійним навчанням того проповідника і зірвала з своїм нареченим. Джан Френч хотів побити Віллі Греґема, але, зустрівшись з ним захопився його проповідями, покинув 24-річну акторську кар'єру і прибув до Америки, де записався на місіонарські курси. В міжчасі панна Вінмілл вийшла заміж за асистента Віллі Греґема.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БОРОТЬБА ПРОТИ НАЦІОНАЛІЗМУ ТРИВАЄ

Ніякий з відзначуваних на протязі останніх років совєтських ювілеїв не проходив в супроводі таких безупинних нападів на український „буржуазний націоналізм", як широко відзначуване в грудні минулого року 40-річчя „встановлення совєтської влади в Україні".

Совєтські газети, зокрема „Радянська Україна", розпочали свої протинаціоналістичні виступи ще задовго до 24-25 грудня, до яких то днів „прикріплено" відзначування роковин „проголошення Української ССР". В „Радянській Україні" з 6 листопада м. р. у великій півсторінковій карикатурі п. н. „Сателіти Уол-Стріту" виведено під знаком тризуба також українських націоналістів „мельників і бандер", в числі з 8 грудня надруковано поему Л. Забашти „Вулиця Бособрода" про вбитого українськими націоналістами у Прилуках в 1918 році большевика Олександра Бособрода, в числі з 10 грудня вміщено карикатури на Ярослава Стецька, Марію Скоропадську-Монтрезор та інших, в числі з 12 грудня вміщено цілу серію карикатур і епіграм на Скоропадського, Винниченка і Михайла Грушевського (в епіграмах з ними згадано ще й Махна), в числі з 15 грудня видруковано статтю „старого большевика" В. Бабка про „народження радянської влади на Україні" і про боротьбу з „куркульськими верховодами із селянських спілок" та з Центральною Радою, яка буцімто терором розігнала „Всеукраїнський З'їзд Рад" у Києві в днях 3 і 4 грудня 1917 року і водночас із цим надруковано карикатуру на „Українських буржуазно-націоналістичних запроданців"; нарешті в числі з 24 грудня, напередодні „річниці проголошення Української ССР", ця ж „Радянська Україна" надрукувала майже півсторінкового фейлетона про Марію Скоропадську п. н. „Пані з вертепу".

Чимало уваги присвятили українським „буржуазним націоналістам" і столичні московські та київські журнали. Московський журнал „Огоньок", що виходить тиражем у 1,200,000 примірників, оформивши ціле 52-ге число (з грудня 1957) під гаслом „Слава Радянській Україні", не забув згадати „добрим словом" і про націоналістів, Бандеру і Бульбу в карикатурах й у вірші п. н. „Бой в нью-йоркской ресторации". Цілу сторінку карикатур і віршів, присвячених „буржуазним націоналістам" і їх „німецьким та американським покровителям", надрукувала київська „Україна", що виходить тиражем уже тільки 60,000 (значить, заледве в 20-ій частині тиражу „Огонька"). Цілу серію статтей і карикатур на націоналістів надрукували журнал „Советская Украина", газета „Правда Украины" (видавані московською мовою), „Робітнича Газета" і „Радянська Освіта", яка в числі з 14 грудня м. р. вмістила довжелезну статтю з лайками на Грушевського, Коновальця, Донцова, Бандеру, Мельника, УВО й ОУН та на українську еміграцію взагалі. Закт ивізувалися з цього приводу звичайно цілком блідаві гумористичні совєтські журнали: московський „Крокодил" надрукував у ч. 20 карикатури на Грушевського, Скоропадського, Петлюру і Винниченка, а за вим розсипався лайками і сатирами київський „Перець", який цілих 6 на всіх 12 сторінок „присвятив" буржуазним" „жовтоблакитникам", згадуючи Петлюру, Скоропадського, проф. Меннінга, Миколу Лівицького й Івана Багряного.

Не забули „розгромити" націоналістів і перший секретар ЦК компартії України Олександер Кириченко, і перший секретар ЦК КПСС Нікіта Хрущов у своїх промовах на ювілейній сесії Верховного Совєту Української ССР для відзначення „сорокових роковин Радянської України". Кириченко запевняв, що „давно вщент розбиті й викинуті геть з нашої священної землі українські буржуазні націоналісти" і що тепер „ці жалюгідні покидьки їх, запродавшись імперіялістичним розвідкам, намагаються видавати себе мучениками за якісь ідеї". Лаяв таки брянськими чи пак курськими словесами „заклятих ворогів" українського народу, „капіталістів і поміщиків та їх найманців скоропадських і петлюр" і сам Хрущов з Каліновки, передаючи „привітання" від усіх „найвищих" московських установ, включно з радою міністрів СССР, до якої він не належить.

Ця сконцентрована атака на український націоналізм, проведена московськими самодержцями і їх намісниками в Україні, свідчить, що ідеї української незалежности і суверенности, здійсненої в 1917-1920 рр., залишилися живими в широких масах українського населення, і що український націоналізм є далі рушійною силою в Україні, не зважаючи на всі переслідування, на весь ленінський, сталінський і хрущовський терор. Ведена „буржуазним націоналізмом" наполеглива боротьба доказує, що український незалежницький рух залишається сьогодні головною небезпекою для панування Москви над Україною. Тому теж з такою запеклою ненавистю реагують московські „Ізвєстія" на відзначування роковин проголошення української незалежности у вільному світі, зокрема, у З'єдинених Державах Америки.

СУПЕРЕЧНІ ПЛЯНИ ПІДНЕСЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Минулорічне обниження в економіці ЗДА, яке триває і в цьому році, змушує шукати ліків на оздоровлення господарства країни, зокрема припинення росту числа безробітних. Реагують на це і виконна частина уряду і його законодатна частина — Конгрес. Пляни оздоровлення економіки подають і підприємці-капіталісти, і представники робітничих організацій. Розуміється, що всі ці численні пляни дуже часто між собою суперечні, бо автори їх виходять із свого вужчого становища, з якого не видко цілости цієї, досить скомплікованої, проблеми. Економіст часописного концерну „Скріпса Говарда", Пітер Едсон, твердить, що теперішня дискусія в справі економіки безладніша, як була в 1929 році, під час великої депресії.

Погляньмо, як ті окремі чинники хотіли б припинити обниження в економіці і спричинити дальший її ріст, щоб, як і в попередніх роках, здобувала вона щораз нові рекорди.

Президент Айзенгавер у своєму зверненні до Конгресу пропонував і в 1959-му фінансовому році втримувати зрівноважений бюджет. Він хоче збільшити видатки на збросння, головним чином на керовані ракети і штучні сателіти, не збільшуючи податків, тобто підвищити оборонний бюджет коштом зменшення видатків на внутрішні цілі — допомогу фармерам, субсидії стейтовим леґіслятурам, на добродійні цілі і т. п.

Але в пізніших своїх заявах Президент признав, що, мабуть, важко буде втримати збалансований бюджет, і просив Конгрес збільшити висоту дозволеної федеральної заборгованости з 275 більйонів долярів до 280, вважаючи, що прибутки з податків не будуть такі великі, щоб ними можна було покрити всі видатки уряду. Давніше Президент протиставився тим особам, які пропонували зменшити прибуткові податки, щоб таким чином оживити господарське життя та скріпити купівельну силу широких кол населення. Уряд твердив, що зменшування прибуткових податків, — це значить збільшування інфляційної тенденції американської валюти, а інфляція доляра так само шкідлива для економіки, як і сама економічна затримка.

5-го лютого президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що уряд не виключає зменшення прибуткових податків, якщо до половини цього року не видко буде слідів припинення економічної затримки.

Минулого року Конгрес був у рекордово „ощадностевому настрої". Цього року члени Конгресу погоджуються на всі пропозиції уряду в справі збільшення видатків на оборону. Що більше, вони готові признати на оборонні цілі навіть більші суми від тих, які запропонував уряд. Одначе, Конгрес не погоджується на те, щоб видатки на оборону збільшувано коштом видатків на внутрішні цілі.

Крайове Товариство Підприємців має свій власний плян оздоровлення економіки. Підприємці вважають, що для цього треба зменшити прибуткові податки, головним чином великим корпораціям, щоб заохотити їх до інвестицій в нові підприємства. Але здійснення цих рекомендацій зменшило б прибутки державної скарбниці і збільшило б федеральну заборгованість.

Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що, на його думку, не треба зменшувати податків в цьому році, бо вже в другій чверті цього року економічний стан почне поліпшуватися. Економічні фахівці, які зізнавали на Спільній Конґресовій Економічній Комісії, настроєні не так оптимістично, як Президент. А проте й вони мусіли признати, що збільшення видатків на оборону вже в цьому фінансовому році, який закінчується 30-го червня матиме вплив на поліпшення економіки.

Ще інший плян вилікування економіки мають представники світу праці. Волтер П. Рутер, голова Об'єднаних Автових Робітників, пропонує збільшення робітничих платень і участь робітників у прибутках автомобільних корпорацій. Представники працедавців твердять, що здійснення Рутерових домагань було б катастрофою для автомобільного промислу, який займає надзвичайно важливе місце в господарстві країни.

Інший представник світу праці, директор дослідного відділу при Американській Федерації Праці-Конґресі Індустрійних Організацій, Стенлі Дж. Руттенберг, пропонує „зменшити федеральні податки без зменшення федеральних прибутків", тобто підвищити звільнену від оподаткування суму (на одну особу) з 600 долярів до 700 і одночасно скасувати деякі податкові привілеї великих корпорацій.

Як бачимо, уряд, Конґрес, працедавці і затруднені — всі вони хочуть кожний своїми ліками оздоровити економіку країни, яка ось уже рік нездужає, так би мовити, на пересит, і шлунок якої не може стравити всього того, що напродуковано й наскладано в магазинах.

Можна вірити, що передбачення президента Айзенгавера і його співробітників таки здійсняться, і через кільна місяців економіка ЗДА знову піде вгору. Подібне було в 1953 році, коли господарство ЗДА мало рекордові осяги.

Уряд пильно стежить за економічним пульсом, і якби він завважив дійсну небезпеку, то негайно скористав би з своїх можливостей і при допомозі дешевшого кредиту, публічних робіт або навіть і зменшення прибуткових податків постарався б оживити економічне життя.

Президент не тратить надії на те, що економіка в найкоротшому часі, вже в березні, почне поправлятися, хоч 11-го лютого він запропонував видати два більйони долярів на модернізацію поштової служби, щоб скріпити господарське життя ЗДА. В окремому зверненні 12-го лютого Айзенгавер повторив свою віру у швидке поліпшення економічного життя країни і заповів, що уряд вестиме непохитно тверду політику, щоб втримати на відповідній висоті основу всякої політики ЗДА — їх економіку.

Любомир О. Ортинський

ЗОЛОТО НА ВУЛИЦІ

Совєтський „спутнік" спричинив не лише зріст зацікавлення американської спільноти математично-природничими науками, але й привів до застанови над невідрадним положенням лінгвістичних дисциплін в ЗДА, вказуючи на великі занедбання у вивченні чужих мов. В останніх тижнях велика американська преса присвячує цій тематиці багато статтей і коментарів, зіставляє статистичні дати і закликає до збалянсування дуже некорисного відношення, що за даними „Ню Йорк Таймсу" представляються так: 8 тисяч американських студентів студіюють російську мову, а 10 мільйонів студентів в СССР вивчають англійську.

Під кличем „до логаритмів і словників" ЗДА вирушають в наші дні до великого інтелектуального змагу, вислід якого, при відомій американській динаміці і розмахові, не дасть на себе довго чекати і напевно буде імпозантний.

Здавалося б, що такий зворот „до словників", а ще до того слов'янських, застане український сегмент американської спільноти добре підготованим і дасть нашій молоді великий шанс. Бо ж вона є в тому щасливому положенні, що без значного труду може опанувати одну з ключових слов'янських мов. Але, на жаль, справа так не є. Стан знання і вивчення української мови нашою молоддю залишає багато до побажань, часто дуже незадовільний, а деколи цілковито занедбаний.

Причини на це різні. Одні дійсні, інші уросні, ще інші — виплив таки найзвичайнішого занедбання. Але причиною причин у переважній більшості випадків є переконання, що для дитини, яка народилась в ЗДА, тут має виховуватись, жити, заклаети родину і остаточно зіллятись з американським довкіллям, українська мова — непотрібна! Щонайбільше — як патріотично-декоративний аксесуар, як хто хоче — жест в сторону старого краю, для декого — жертва на вівтарі батьківщини. А що презенти і жертви не можуть займати з бюджеті великої позиції, це українське „на Боже" випадає деколи як відчіпне... Знов же, у кого є повне зрозуміння справи, охота жертвенности і найкращі бажання, той зустрічається з труднощами прямо абсурдальними. Бо, використовуючи патріотичну наснагу батьків, збираючи гроші на т. зв. українські школи, деякі управителі і вчителі цих шкіл, до речі українці з походження, вбачають у навчанні українських дітей в школі, утримуваній коштом українських батьків — „перешкоду в іхньому навчальному пляні".

Знов же ті з батьків, переважно з нової, т. зв. політичної еміграції, які вспіли дещо підглянути з американського способу життя, до речі дуже поверхово, з малюсінької перспективи, а нерідко „зі злого кінця", примудряються до власної теорії „практицизму", що для науки української мови своїх дітей має тільки знуджений помах руки, теревені про „небезпеку роздвоєння душі" і бажання звільнити їх від „баласту минулого". Бо, мовляв, що за користь матиме дитина з української мови?

Тим часом ситуація в світі за останні десятиліття основно змінилась; наступило пересунення важности і значення народів, культур і мов. І в той самий час, коли одні з батьків бачать у навчанні своїх дітей української мови символічну милостиню далекій батьківщині, а другі перейшли над цією справою — і тим самим над пошануванням себе самих — до порядку денного, американські виховники, американська преса і американський уряд мобілізують свою молодь до науки чужих, в першу чергу слов'янських, мов. Бо така вимога часу! І то не лише коньюнктуральна, зумовлена суперечностями і боротьбою Захід-Схід, можливостями евентуального зудару, але — органічна, і на довгу мету. Для цих вдумливих і далекозорих американських виховників, публіцистів вже стало ясним, що питома вага в світі народів слов'янського мовного кола ще більше зросте, коли одного дня їх великі вітальні й всякі інші сили перестане в'язати і нищити російсько-большевицький імперіялізм. А раз зросте їх значення і вплив, треба ці народи пізнавати і знати їх мови, культуру. Вже не як предмет славістично-граматичних студій виключно, але як практичний, конкретний засіб улегшення всестороннього співжиття з ними на цій земній кулі.

З такої холодної аналізи американці зробили вже висновки, і недовго прийдеться чекати на їх реалізацію.

Чи зробили вже їх ми? Який висновок з цього для нас? Очевидно, для багатьох українських батьків не треба було аж американської аналізи, спричиненої „спутніком", щоб робити висновки. Вони передусім шанували й шанують себе, свій рід, свою культуру та мову і передають її в спадку своїм дітям як щось найприродніше в світі. Вони знають, що народжені в ЗДА їхні діти будуть американцями, але вони стараються защепити їм пошану і любов до країни своїх батьків. Так, зрештою, як цього сподіваються критично думаючі американці. Тому маємо мережу українських шкіл і різних курсів, тому з подивугідною жертвенністю виховники „Пласту", СУМА й інших молодечих організацій жертвують час і фонди, і знаходять у цьому велике моральне задоволення. Але наші школи і молодечі організації охоплюють тільки частину, тільки меншість, нашої молоді, і багато ще є батьків, які думають за своїх дітей — „практично". Тим слід би зробити висновки з нового розвитку подій. А він простий: коли комусь не промовляють моменти власної самопошани в збереженні знання української мови його дітьми, то такий повинен усвідомити собі, що українська мова це — цілком конкретний і певний капітал, який може дуже придатись його дитині в майбутній кар'єрі.

Обмежимося тільки таким загальним ствердженням, бо не є нашим завданням давати практичні поради людям, які шукають легкої і добре платної роботи. Скажемо лише, що по американських університетах і середніх школах вже виступають сотні й тисячі американських „каменярів", щоб лупати скалу — вивчати тяжкі для них слов'янські мови. Шляхом тяжких студій вони здобудуть знання, яке буде для них „золотом" у їхньому майбутньому житті. Наші діти не потребують „лупати скали"! Вони можуть здобути це „золото", засвоїти знання української мови мимохідь, образово висловившись — на вулиці. Треба тільки, спираючись уже не на чуття, а на знання, повірити, що це — справжнє „золото", а не театрально-сценічний реквізит, не „жертва Україні" і не втрата часу, що це — цілком конкретне збагачення власної дитини цінним мастком. І вже найвищий час, щоб цю нову ситуацію зрозуміли і ті виховники, які, навіть не зі злої волі, але внаслідок глибоко закоріненого в них почуття меншовартости у відношенні до всього рідного, українського, діють на шкоду в першу чергу дітей, яких мають вивінувати на життьовий шлях цінним і потрібним знанням. А таким є сьогодні знання української мови. І не сорок мільйонів українців на батьківщині збідніють, коли цих кілька десятків тисяч хлопців і дівчат не навчаться української мови, а, навпаки, — пошкодованими будуть ці останні.

ТРИВОГА І НАДІЇ

Лондон. — Прем'єр уряду її величности Г. Мекміллен, перебуває далеко від Британії, в Австралії, бо об'їздить країни Британської Громади Народів. Парлямент засідає без прем'єра, якого заступає міністер внутрішніх справ Батлер.

В неприсутності прем'єра закінчилися дебати в парляменті з приводу здогадної „зради урядової таємниці". Коли у вересні підвищено урядово процент позик і вкладів з 5 на 7, то пішли в пресі дискусії, мовляв, хтось із директорів Державного Банку повідомив ділові кола в Сіті про це підвищення перед виходом розпорядку. З цього зроблено висновок, що деякі фірми могли, через свої зв'язки, довідатися про фінансову реформу і зробили відповідні торговельні трансакції. Особливо на досліджені справи настоював один із провідників опозиції, колишній міністер в уряді Еттлі Гарольд Вилсон.

Слідство виявило, що ці підозріння не мали підстав. Преса урядової партії нарікає на опозицію, що вона спричинила державі втрати, бо слідство дорого коштувало. Опозиція відповідає, що вияснення справи є в інтересі нації, і що урядова партія вимагала б сама слідства, коли б була тепер в опозиції.

Англія має спір з Німеччиною за удержання британського війська, що є на постої в Німеччині. Британський уряд домагається, щоб німці доплачували на удержання англійського війська в Німеччині, бо воно там є в інтересі безпеки Західньої Німеччини. Німецький уряд не хоче цього робити і пропонує 100,000,000 фунтів авансом, на закуп зброї в Англії для твореної німецької армії. Це викликало жваву дискусію в пресі і в радіо.

Пропозицію совєтського уряду про міжнародну конференцію „на найвищому рівні" приймають в Англії як одну з можливостей дійти до відпруження між Сходом і Заходом. Навіть, коли б конференція не дала добрих наслідків, то думається тут, що „краще говорити, як мовчати". Британська публічна опінія в цьому напрямі діє однозгідно і шукає всякого роду контактів з совєтським бльоком, в надії вплинути на одиниці і на „громадскість" в СССР. Якова Маліка, посла СССР в Лондоні, який афішує себе як українець, запрошують на бенкети і на дискусії з політичною елітою цієї країни. Ведеться пропаганда за „культурні зв'язки" між Британією та СССР.

Незабаром тут появиться відомий московський „Художественный театр", а також оголошено про „Українську Козацьку Державну Компанію", що танцюватиме в найбільшій залі „Елберт Голл". Для цієї „компанії" роблять „кампанію" за небувало високий гопак (на малюнках), при чому танцюристи представлені з величезними вусами і в шараварах „з чорне море завширшки". До цього додано, мовляв, „компанія" буде танцювати „російські танці"

Москва посилає за кордон найкращий російський театр, для реклями російської культури. Натомість дозволяє „малоросам" показувати гопаки і шаравари, при чому вусаті танцюристи представлені з дуже примітивною мімікою. Уже 50,000 квитків продано на танці „компанії" в „Елберт Голлі". Екзотика тут у моді...

П. А.

Провід Республіканської партії не приймає грошей, зібраних в Тексасі

Вашингтон. — Президент Айзенгавер і провід Республіканської партії заявилися 11-го лютого проти того, щоб прийняти на партійні цілі ті гроші, які зібрано в Гавстоні, в Тексасі, під час прийняття в пошану провідника республіканців в Палаті Репрезентантів, конгресмена з Массачусетс Джозефа В. Мартина. Вступ на це прийняття виносив по 100 долярів від особи, і прибуток із нього становив коло 100,000 долярів, але цієї суми не може прийняти провід партії, бо член Крайового Республіканського Комітету з Тексасу Джек Портер, збираючи пожертви на партійні цілі, обіцяв жертводавцям, що впливовий конгресмен Мартин причиниться до того, що Конгрес ухвалить законопроєкт про природний газ, який знаходиться в Тексасі. Демократи говорять про політичний скандал, а голова Республіканського Крайового Комітету Мід Алкорн заявив, що партія не прийме цих грошей, які зібрано в Гастоні, Тексас.

ПЕРОНА ПРОСЯТЬ ВИЇХАТИ З ДОМІНІКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Сюідад Трухілльо, Домініканська Республіка. — Міністер внутрішніх справ Вірґіліо Аляварез Піна вислав листа до колишнього арґентинського диктатора Хуана Д. Перона, в якому просить його виїхати з Домініканської Республіки, і то „негайно" тому, що він порушив уділене йому право азилю. Порушення права азилю відбулося тим способом, що Перон висилав урядовою поштою політичні інструкції своїм прихильникам в Арґентині. Диктатор Перон прибув до Сан Домінго 28 січня після революції в Венесуелі, де скинено його приятеля президента Переза Хіменеза.

О. Животко-Чернова

АБРАГАМ ЛИНКОЛН

(3)

Отже, члени кабінету, яких Линколн сам призначив, бо вважав здібними й відповідними, були проти нього. Його генерали не були фаховими військовиками, не мали волі воювати, часто не слухали його і діяли на власну руку. В армії була масова дезерція, а в запіллі розпаношувалася спекуляція, зокрема південною бавовною, якою захоплювались навіть військові. Преса прозраджувала військові таємниці, підривала авторитет президента, і не було змоги опанувати її, так що громадянство іноді само брало ініціятиву в свої руки і само розправлялося з пресою. В підземному світі діяли зорганізовані темні сили, і також не було з ними ради. Непомірні втрати на фронті хвилювали населення, воно піддавалось намовам невідповідальних елементів, і так вибухали бунти проти бранки. Мета війни, з початку неясна — еманципація для одних і збереження цілости для інших — завузлилась. На президента натискали гістерично крайні аболяціоністи, плутались і жінки з вимогами еманципації. Наче все змовилось, щоб обтяжити і так надзвичайно тяжке становище президента. А до того смерть другого улюбленого сина, заломаність дружини, яку обливали брудом, обвинувачували у зраді, граючи на тому, що вона походила з Півдня і що її рідні служили й умирали в південній армії. Білий дім став місцем рейдів шукачів посад, які облягали Линколна, не спиняючись навіть перед спробами зобов'язати його подарунками, робленими дружині. А він стояв і провадив Північ, незорганізовану, неусталену, необ'єднану свідомістю доцільности війни — оті 23 стейти з величезними матеріяльними ресурсами і 22 мільйонами населення.

Проти Півночі стояв Південь — 11 стейтів із населенням 9 мільйонів, в тому числі коло 300,000 невільників, з вишколеною армією, з людьми на чолі, які знали, чого хочуть і які мали традиції та виховання. Армією командували талановиті генерали. Південь міг боятися довгої війни, бо не мав ресурсів і його життя залежало від збуту бавовни. Південь міг задушитися від бльокади.

Північ із своїми необмеженими ресурсами нічого того не мусіла боятися. Отже, виграли час і маса, але виграли тільки тому, що в тім часі на чолі маси стояв Линколн, безкомпромісова людина, для якої єдність Унії була законом. Тому він південних уважав не за революціонерів, а за бунтарів. З логічністю леґаліста Линколн уперся в своє переконання, яке вважав непорушним і священним законом, і тому міг встоятися до кінця на місці, яке він означав так: „Якби сатані було так тяжко правити пеклом, як мені державою, я співчував би сатані".

Війна хилилась до кінця. Виснажений Південь підупадав. Точилися криваві бої. Люди впадали в розпач. Напруження фізичних і моральних сил досягало найвищого ступеня, а мир став єдиною мрією. Тим часом наступав кінець реченця влади Линколна. Треба було в такій хворій атмосфері перевести вибори. Тоді в Америці вже стало звичним, що президент правив тільки одну каденцію, але тепер виникла думка, щоб одна людина довела до кінця розпочате за неї.

Линколн і тут не використав можливости скинути свій тягар, не донісши його до кінця. Він погоджувався на номінацію, але так, як і в перших виборах, сам не робив для того нічого.

На цім місці цікаво поглянути назад, як саме обрано Линколна перший раз. Було тоді три кандидати, крім Линколна. Стівен Даґлес, провідник демократів і довголітній політичний противник Линколна, дістав 1,400,000 голосів, два інші кандидати — 1,500,000. Линколн здобув 1,900,000 голосів. Отже, був вибраний меншістю Півночі. В 15 стейтах Линколн не мав електоральних виборців, а в 10 стейтах — ні одного голосу. Тоді перший раз в американській історії північна маса перемогла елітарний Південь.

У 1864 році Південь був зовсім ослаблений. Однак прорабські стейти виставили свого кандидата. Ясно, що він не міг перейти. В цілому повторилось щось подібне до попереднього. Отже, на початку 1864 р. не було ні одного сенатора і ні одного члена парляменту, який би був за Линколна. Багато інтелектуалів, аристократів, банкірів і індустріяльних тузів були за кандидата демократів Меклеллена, бувшого генерала Линколна, людину не обдаровану великим розумом, але з великою амбіцією. І при всім тім виграв вибори Линколн. Знову вивезла популярність у дослівнім значенні слова „популюс", і теорія компромісу на „статус кво".

1865-ий рік повний знаменних подій. 7-го червня на конвенції в Балтиморі від Республіканської партії номіновано Линколна. 31-го серпня на конвенції в Шикаго демократи поставили свого кандидата, згаданого Меклеллена. 8-ого листопада відбулися вибори, і Линколн знову став президентом. 31-го січня парлямент перевів 13 поправку Конституції про скасування невільництва, а в лютому вже почались переговори з Півднем. Линколн запропонував у парляменті проєкт про викуп невільників, але цей проєкт відхилено. 4-го березня відбулась інавгурація Линкольна. 1-го квітня генерал Лі капітулював перед Грантом, а 9-го квітня постріл Джана Вілкса Бутта скінчив многострадальне життя Президента.

Великий фаталіст допив свою чашу до кінця. Однак, його докраю змучені очі побачили зорю нового життя, а на його обличчі вперше за ті страшні роки засяяла щаслива усмішка.

МОРОЗНІ МРІЇ

Сонця пруг — все вужче й вужче,
Брав мороз все дужче й дужче,
І навішав нам на ранок
Снігом вишитих фіранок.

Чий мистецький пензель вмілий
Ніжні взори добирав?!
Кинув кілька сніжних лілій
На морозний килим трав...

Чи на склі, чи лиш в уяві
Пролітає буревій!?
В загадковій цій забаві
Грань матерії і мрій.

Ось в одній вікні темніє
Непорушний силует...
Хтось марнує час на мрії —
Може то якийсь поет?!

Я твої думки, юначе,
Крізь вікно читаю наче:

Ти своїй, напевно, милій,
Що про тебе мріє теж,
Кілька тих морозних лілій
Думкою в дарунок шлеш.

Десь далеко, може й ні,
Інший профіль при вікні:

Задивилась мила пильно,
Во в морозному вікні
Сукня видиться весільна —
И він на білому коні.

Сніг нечутно і повільно
Із думок узори тче
І ворожить непомильно:
Що судилось — не втече.

Грають мрії, сяють зорі
На морознім срібнім взорі.

ҐАННА ЧЕРІНЬ

ПРЕСОВІ ІМПРЕСІЇ

Ще заки вечерниці „Свободи" відбулися, їх вже перехрестили на „Баль Преси". Перехрещення відбулося за участю не ініціаторів, але воно сталося цілковито спонтанно, так ми мовитй, демократичним порядком „з низів". А радше не так з низів, як з кол забавовичів, які вибиралися на цей баль, чи радше, скажім офіційно на „вечерниці".

Не було ради, коли відбувається в самому серці нашої метрополії пресове гуляння, то таки, на що як на що, але на це треба було вибратись. Ще одна нагода відвідати Ню Йорк, ще одна нагода зустрітися з „великими" і трохи меншими, заглянути до „Лиса Микити", послухати „музичного коктейлю" Василя Босого і Лева Гуменного, перекинутись словом з працівниками пера, щоб могти опісля сказати: Я також був на „Балю Преси".

Думаю, що добре зробила „Свобода", що взяла на себе спонзорство цієї імпрези. Це, щоправда не був ще баль преси. Імпреза, яка відбулася цієї передостанньої карнавалової суботи в такому добре відомому нашим забавовичам Народному Домі — була радше імпрезою Народного Союзу, ніж загально-українським пресовим кадрилем. Але — і це можна спокійно сказати, ця імпреза має всі шанси, щоб вже на другий рік стати такою великою, загально-українською пресовою карнавалєвою імпрезою.

Я навіть думаю, що так повинно статися. Хто ж остаточно, як не „Свобода" має кращі шанси, щоб бути спонзором такого балю? Це не означає, що „Свобода" мала б мати монополію на пресове всеволодіння, але ці справи можна поділити: „Свобода" може спонзорувати велику пресову карнавалову імпрезу, якась інша газета може спонзорувати загально українську прогулянку на відпуст до Факс Чейзу у Филаделфії, якийсь ще знов інший пресовий орган загальні фаєрверки, так, як це роблять американці на четвертого липня, ще хтось інший ще що інше... Але „Баль Преси" є потрібний, навіть дуже потрібний. Остаточно, коли можуть робити подібні речі інженери лікарі, комбатанти, — то чому ж тоді не маємо робити їх і ми — журналісти?

Хто ж із старих бувальців не пам'ятає ще львівських Балів Преси, влаштовуваних Товариством Письменників і Журналістів, популярним ТОПІЖ-ем? Хто ж забув вже „Жовту Залю" у Львівському Народному Домі, хто не нагадує ще гучних котильйонів, тужливих танґ і райдужних вальців з цієї залі? Хто забув справжню елеґантність цих балів, що ставали центром подій довоєнного карнавалу у нашій батьківщині... Баль Преси — перша, найважніша імпреза сезону! А цей вечір, передостання карнавалова субота у Ню Йорку? Не був я ні на Балю Лікарів, ні на Балю Інженерів — не знаю, як там було. Напевно елеґантно, шумно, і навіть й багато. Остаточно, ці балі відбувалися вже на „вищій атмосфері" у фешенебельних готелях, за тісним став вже декому наш кількаповерховий Народний Дім з його двома залями і власним „Лисом Микитою", де царює Йосип Гірняк.

Але, щодо мене — я забув вже часи, коли я залишав балеву залю після того, як вийшла оркестра. А на Балі Преси — знову забувся! — на Вечерницях „Свободи" я належав до цих завзятців, що допивали з „Перр-ом" Постолюком, менаджером вечерниць, останню чашку борщу в буфеті, вже давно після того, як погасили світла на залі, а Василь Босий, сховавши скрипку у футляр, їхав на змагання „Тризуба" до Филаделфії.

А ще до того — мета, чи радше фінансова ціль забави: допомога робітникам пера, тим, що в Европі, на скитанні, хворі і безпомічні коротають свій вік, як ось Василь Шкварко, автор незабутньої повісти „Проклинаю", про перебування у совєтській тюрмі, який вже тринадцять років веґетує у дощавому барачку австрійського табору ДП недужий на легені. А чи він один.

Так — Баль Преси є потрібний. Добре сталося, що він відбувся під фірмою Вечерниць „Свободи", але ще краще буде, якщо на другий рік „Свобода" передасть своїй імпрезі її повний блеск разом з її назвою. Тоді, коло тих, що прибудуть на баль ще більш пошириться, тоді певно приїдуть на нього усі наші журналісти (а маємо ж ми їх, хіба хто інший стільки має?), тоді ще трудніше буде дістати місце при столику, тоді відкриються усі залі Народного Дому (я таки за Народним Домом — бо інакше який був сенс його купувати, щоб опісля платити солений доляр готелям за залі) — і тоді, що може найважливіше, ще більше гроша ніж цим разом перекажуть до Европи потребуючим журналістам і письменникам організатори цієї імпрези.

Вже навіть з „Лиса Микити" висовуються нишком найзавзятіші „запорожці", коли в ґардеробі видаються на останні контрамарки ще кілька останніх плащів і хутер і останні групки залишають Народний Дім.

„Ти, хто, що тепер ще виходить з балю?" — трохи замріяно питає один із барових „запорожців" другого." Хто ж то так видів по ночах лазити, га?

„Не чіпай — затихомирює „замріяного" його вірний друг". То газетярі. Ходім вже краще до таксівки. Скажуть ще потім, що ти перейшов через бару і не заплатив вступу на Баль Преси. А як тебе пустять в газету..."

Перші успішні Вечерниці „Свободи", перший Баль Преси маємо за собою. А на другий рік... Почекаймо.

Олег Лисяк

У СТОРІЧЧЯ ПОЯВИ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ В ЛЮРДІ

Понад 50,000 паломників взяло участь у Богослуженнях біля Базиліки в Люрді, Франція, у вівторок 11-го лютого, якими започатковано святкування сторіччя появи там Пречистої Діви Марії святій Бернадетті. До приявних промовляв через ватиканське радіо Папа Пій XII. Святкування продовжуватимуться впродовж року. Українські католицькі екзархії в Америці організують, у рямках цих святкувань та під проводом стемфордського екзарха Преосв. Кир Амврозія Сенишина, окреме паломництво до Люрду.

Проща до Люрду вірних Стемфордського Екзархату

Стемфорд, Конн. — У започаткованих минулого вівтірка, 11-го лютого, врочистих відзначуваних 100-річчя чудесної появи Пречистої Діви Марії святій Бернадетті в Люрді, які відбуватимуться впродовж року, матимуть нагоду взяти безпосередню участь також американські українці. В тій цілі під протекторатом стемфордського екзарха Преосв. Кир Амврозія Сенишина організується проща до Люрду, під час якої буде можна звидіти й інші міста Европи, між ними Рим в Італії і Фатіму в Портуґалії. Ця велика проща починається 10-го липня, коли прочани від'їдуть кораблем „Вулькана" з Ню Йорку, а кінчається 18-го серпня в Монтреалі в Канаді, звідки прочани виїдуть поїздом до Ню Йорку. Прочани зможуть побачити Лізбону, Ґібральтар, Середземне море, Неаполь, Рим, Фльоренцію, Венецію, Міляно, Ґеную, Ніццу, Люрд і Париж. Охочі можуть відбути окрему екскурсію до Фатіми в Портуґалії. Кошти цілої прощі виносять 799 дол., а додаткової поїздки до Фатіми — 173 дол. Проща відбувається під протекторатом Преосвящ. Єпископа Кир Амврозія Сенишина, Апостольського Екзарха у Стемфорді. Виконним директором прощі є о. Орест Засійбіда, ЧСВВ, який дає всякі потрібні інформації. Його адреса: 22 Іст 7 Стріт, Ню Йорк 3 Н. Й. Телефон Орегон 4-1615.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Ліквідація Товариства Родичів.

Товариство Родичів в Ню Йорку перестало існувати з днем 10 листопада 1957 року. На останніх зборах Товариства ухвалено членством виплатити усім членам їх акції за життя, і їх виплачено чеками кожному членові на останніх зборах, а залишені суми розділено на громадські, гуманітарні, культурно - освітні і церковні цілі таким способом: ухвалено на школу св. Юрія в Ню Йорку — $200, удільи в Народному Домі $250, Український Конґресовий Комітет — $100, на школу у Стемфорді, Конн. — $100, на інвалідів — $25, на Дім Старців у Слотсбурґу $25, хорій пані І. М. $50, Сиротинець у Филаделфії $25, на Американський Червоний Хрест $25, на Радіо Проґраму оо. Василіян $10, на Службу Божу за померлих членів $10, і допомогу пані Г. К. — $25. Служба Божа буде відправлена 26-го квітня, о год. 9 рано в церкві св. Юра в Ню Йорку. Проситься членів прийти і помолитися за тих, які щиро працювали в нашім Товаристві.

За Управу М. Г.

● **Будування Українського Дому Молоді** плянує українська громада в Едмонтоні, Алб., в Канаді. В суботу 25 січня відбулися в цій справі наради громадян і батьків. Вирішено зорганізувати Будівельний Комітет і повести в цій справі пропаґандивну і збіркову акцію. У Домі мали б бути приміщені Курси Українознавства і Пласт.

● **Товариська зустріч** із д-ром **В. Кубійовичем та д-ром Атанасом Фіголем** відбулася заходом Товариства „Самопоміч" і Осередку НТШ у Филаделфії в суботу дня 8 лютого с. р.

З наших буднів

ШКОЛА В ЛІС НЕ ЗАВЕДЕ

Мій приятель виступав недавно як делеґат українців на національному святі братів - лотишів. Вернувся з тієї паради захоплений культурою, тактом й організаційним хистом маленької, але важненької на цьому терені лотиської групи.

— На це їхнє свято, — розповідав мій приятель, — вони запросили коло двадцяти представників різних національностей. Уяви собі, що кожним з нас, зараз при вході на залю, заопікувалось двоє милих, чемних, інтеліґентних пань або панів. Одне зразу тиче тобі в руку програмку свята, друге якусь пропаґандивну брошуру про Латвію, в англійській мові Ведуть тебе, як цісаря, на твоє почесне місце, обоє сідають поруч тебе і весь час, чи то перед академією, чи в антрактах, стараються розважити тебе розмовою, жартами, дають всякі пояснення й інформації. Дуже делікатно втискаючи то тут, то там свою пропаґанду.

— І що я далі помітив! — сказав із подивом мій приятель: — Мої „чічероне" були прекрасно поінформовані про українські справи, знали нашу історію, літературу, мистецтво, орієнтувалися в політиці. То ж видно було, що ці люди мусіли спеціяльно вивчати ці справи, що вони приготовлялись до своєї функції, — може тільки ради мене на цей один вечір?..

По академії мій приятель подякував своїм ангелам-хоронителям за їхню опіку і поґратулював їм за те, що вони так гладко і вміло це роблять.

— А ви не дивуйтесь, — посміхнувся один із лотишів. — Нас за те двадцять років били в морду й вчили могутні світу цього. В нашій власній столиці чужі дипломатичні представники давали нам перші лекції політичної оглади і доброго тону, а ми, маленька нація, яка почінала з нічого творити свою державність, мусіли приймати все за добру монету, ховати образу до кишені і вчитися. І, як бачите, наука не пішла в ліс.

Потім ми обидва з приятелем пригадали собі, як то часто буває на наших святах і маніфестаціях, як то ми часом трактуємо запрошених представників т. зв. братніх народів...

А буває так: запросять чоловіка на параду, посадять в крісло та й забудуть! Замість присісти до нього, промовити пару слів, наші пани-комітетові порозсідаються в президії, як цяці мальовані, та й сидять, горді та пишні, що доконали геройського діла — склеїли ще одну академію. Часом навіть такий представник не має нагоди скласти привіту, бо свої промовці як розговоряться, то ніби Ніяґара розіллється, — жадна сила їх не стримає!

І так той делеґат-білолаха сидить, як турок на німецькій проповіді і тільки жде нагоди, щоб якнайшвидше „звіяти" додому.

Це правда, що ми не лотиші чи інші литовці, а могутня, 45-мільйонова нація, але чи це звільняє нас від обов'язку шанувати людей, а тим самим — себе самих?

Ікер.

ЧИТАЙТЕ НАЙСТАРШИЙ ЩОДЕННИК „СВОБОДУ"!

✝

Ділимося сумною вісткою, що
НАШ НАЙДОРОЖЧИЙ МУЖ І ТАТО

Андрій БОЙЧУХ

упокоївся в Бозі, залишаючи в смутку дружину Марію, доньки Воні, Анну і Катерину. Тіло Покійного спочиває в пох. заведенні П. Яреми — 129 E. 7th St., New York. СЛУЖБА БОЖА відбудеться в СУБОТУ, 15-го лютого 1958 р., о год. 9:30 рано, в костелі св. Станислава, звідки відбудеться Похорон на цвинтар St. Raymond Cemetery, Bronx, N. Y. — В. Н. П!

✝

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ ДНЯ СМЕРТИ

бл. п. Стефанії

БЕЗБОРОДЬКО з Карпинських

буде відслужена

ПАНАХИДА

у ВІВТОРОК, 18-го ЛЮТОГО 1958 р.
о год. 9-ій рано
в церкві св. Покрови у Филаделфії.

РОДИНА

В глибокому смутку повідомляємо,
що дня 11-го грудня 1957 року,
на далекій Батьківщині,
упокоїлася в Бозі

✝

Софія з Татомирів
КОРОПЕЦЬКА

на 63-му році трудолюбивого та благородного життя.

Знайомих про молитви просить
РОДИНА

ОДНА РУКАВИЧКА КНЯГИНІ ВІНДЗОРСЬКОЇ, АБО ЯК ТВОРИТЬСЯ МОДА

Ню Йорк. — На балі в готелі „Амбасадор" княжна Віндзорська, дружина колишнього англійського короля Едварда VIII, мала тільки одну рукавичку. Численні пані різно вияснювали цю справу. Одні шептали, що княжна загубила одну рукавичку, але більшість почала твердити, що це нова мода. І хто зна, чи ця „мода" була б не прийнялася, якби сама княжна не вияснила справи: вона мала тільки ліву рукавичку, бо правою тримала цигарки, які курила під час балю.

● В американсько - совєтському договорі про „живіші контакти" говориться між іншим про те, що ЗДА мають „обмінюватись" ученими з Колумбійського та Гарвардського університетів, а Совєти з Ленінградського і Московського університетів. Таким чином Москва виключила від подорожей до ЗДА учених не-москалів. У Совєтах ... приїзду в 1958 р. ... 500 американських туристів.